

Невід'ємною умовою функціонування інтегрованих формувань є наявність в їх складі торгівельних підприємств, які реалізують вироблену продукцію. Торгівельна ланка є невід'ємним атрибутом інтеграційного формування, оскільки за рахунок саме її успішної діяльності відбувається реалізація продукції і своєчасне надходження коштів для розрахунків між господарствами-виробниками та переробними підприємствами.

Висновки. Створення інтегрованих виробництв, спрямованих на тісне поєднання діяльності сировинних товаровиробників і переробних підприємств, гарантує наступні організаційно-економічні переваги: гарантія ефективної організації виробничої діяльності; розширення обсягів і асортименту виробництва високоякісних конкурентоспроможних продуктів, що створює економічну зацікавленість усіх учасників інтегрованих формувань; гарантований обсяг поставок сировини і високу завантаженість виробничих потужностей переробних підприємств; ритмічність надходження готової до споживання продукції в торговельну мережу для реалізації; активна участь інтегрованих підприємств у забезпеченні продовольчої безпеки країни.

Отже, незалежно від форми власності та розмірів аграрні підприємства повинні активніше застосовувати на практиці маркетингові знання і будувати свою систему управління та корпоративну культуру на принципах маркетингу.

Література.

1. Бакум В.В. Методологія розробки агропромислових кластерних утворень регіону / В.В. Бакум // Економіка АПК. – 2009. – № 4. – С. 38-45.
2. Войнаренко М. Концепція кластерів – шлях до відродження виробництва на регіональному рівні / М. Войнаренко // Економіст. – 2000. – №1. – С. 29-33.
3. Семенов Г., Богма О. Кластери підприємств як передумова активізації розвитку регіональної економіки / Г. Семенов, О. Богма // Економіка та держава. – 2006. – № 4. – С.11-13.

УДК 65.011.47:338.124.4:334.716

ПРОБЛЕМИ ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО СТАНУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Дорошенко А.П., к.е.н.

Полтавська державна аграрна академія

У статті досліджуються основні фактори що визначають розвиток кризових явищ на підприємствах. Визначено показники та схему аналізу фінансового стану підприємства-боржника. Зазначено основні моделі та індикатори можливого банкрутства підприємства.

In the article basic factors are probed that determine development of the crisis phenomena on enterprises. Certainly indexes and chart of analysis of the financial state of enterprise-debtor. Basic models and indicators of possible bankruptcy of enterprise are marked.

Постановка проблеми. Існуючий рівень розвитку економіки України часто вимагає від керівництва підприємств приймати управлінські рішення в умовах невизначеності. В результаті існуючої економічної та фінансової нестабільності виробничо-господарська діяльність супроводжується виникненням та розвитком кризових явищ, наслідком яких може стати фінансова не-

спроможність підприємства чи його банкрутство. Функціонування господарюючих суб'єктів в конкурентному середовищі, в умовах трансформації економічної системи, становлення нових фінансово-економічних відносин в державі зумовлює появу реальної можливості банкрутства майже для кожного підприємства незалежно від його сучасного фінансового стану і конкурентоспроможності.

Поряд з цим в існуючих умовах господарювання в повній мірі не опрацьовано та не визначено основні чинники, що впливають на можливість банкрутства окремого підприємства та відсутні ефективні моделі прогнозування кризових явищ. Все вищенаведене зумовлює необхідність активізації досліджень у напрямках розробки науково-теоретичних основ формування системи діагностики фінансового стану в сучасних умовах господарювання.

При цьому особливу важливість і необхідність набуває комплексний аналіз фінансового стану господарюючого суб'єкта за допомогою багатofакторних інтегральних моделей та використання вітчизняних моделей виявлення незадовільних тенденцій у діяльності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Частина проблематики діагностики банкрутства підприємств досить ґрунтовно досліджені в сучасній економічній літературі. Так, значний внесок у дослідження питань санації зробили: М. Дем'яненко, Є. Андрущак, А. Поддєрьогін, А. Бланк, П. Ільчук, С. Каламбет, М. Коваленко, Н. Лобанова, В. Москаленко, П. Саблук, С. Салига, О. Серебряков, О. Терещенко, Е. Уткін, А. Чупіс А. Штангрет та інші. У працях цих вчених закладено основу подальших наукових досліджень даної проблеми.

Постановка завдання. Проте в реальній практиці організаційно-економічного механізму банкрутства підприємств є низка не вирішених питань. Зокрема, в достатній мірі не опрацьовані особливості процедури банкрутства сільськогосподарських підприємств з урахуванням заборони на продаж землі та можливі напрями її зміни після зняття мораторію, особливості розрахунку забезпеченості підприємств виробничими ресурсами в умовах наявності значної частки орендованих засобів виробництва. Все це передбачає необхідність подальшого наукового пошуку у напрямках уточнення теоретичних основ формування системи банкрутства підприємств аграрної сфери економіки, удосконалення методики оцінки їх фінансового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні часи з розвитком та поширенням кризових явищ визначальною особливістю економічного життя стала наявність загальної нестабільності та невпевненості підприємців у своєму майбутньому. З постійною зміною економічної ситуації виникає багато факторів впливу на ринкове положення окремих підприємств та вимагає від них оперативного реагування на ці зміни. Значна частина з них є принципово новими та не може бути вирішена за допомогою вже існуючого інструментарію та наявного економічного досвіду. Значна кількість завдань, що виникають одночасно зі зміною територіальних меж ринкової економіки спричиняє подальші ускладнення управлінських проблем.

В умовах функціонування ринкової економіки банкрутство підприємств

– нормальне явище. Лише 25-30% новостворених підприємств утримуються на плаву [4].

На фоні існуючої економічної нестабільності, недосконалості ринку товарів і послуг, системи інвестування, зростання кількості банкрутств вітчизняних підприємств, характерним є зростання інтересу до проблем дослідження кризових явищ, природи їх виникнення, механізмів попередження та ліквідації наслідків.

„Криза” в перекладі з грецької означає розв’язання, поворотний пункт, вихід. У загальному тлумаченні, криза – небезпечний стан, злам [4].

Термін „криза підприємства” описує в сучасній економічній літературі різноманітні феномени в життєвому циклі підприємства від просто перешкод у функціонуванні підприємства через різноманітні конфлікти до ліквідації підприємства [3].

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому підприємстві [2]. З позицій фінансового менеджменту кризовий стан підприємства полягає в його нездатності здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності [3].

Мікроекономічну кризу можна визначити як особливий стан підприємства, в якому його здатність реагувати та адаптуватися до змін зовнішнього середовища наближається до критично низького рівня. Як наслідок – виникають проблеми функціонування та розвитку, зокрема скорочуються обсяги виробництва та продажу продукції, уповільнюються розрахунки з контрагентами, знижується ефективність діяльності, втрачаються перспективи якісної зміни бізнесу в майбутньому [1].

Кризовим станом слід вважати накопичення розбіжності між структурою, обсягами діяльності, процесами підприємства та ринковою ситуацією, що призводить до подальшого нарощування кількості кризових явищ і погіршення фінансового стану [5].

Для вибору найефективніших форм санації, прийняття правильних рішень щодо усунення негативних процесів передовсім необхідно ідентифікувати причини фінансової неспроможності суб’єкта господарювання.

Фактори, які можуть призвести до фінансової кризи на підприємстві, поділяють на зовнішні, або екзогенні (які не залежать від діяльності підприємства), та внутрішні, або ендогенні (що залежать від діяльності підприємства).

Розрізняють три види кризи:

- стратегічна криза (коли на підприємстві зруйновано виробничий потенціал і відсутні довгострокові фактори успіху);
- криза прибутковості (перманентні збитки вихолощують власний капітал, і це призводить до незадовільної структури балансу);
- криза ліквідності (підприємство є неплатоспроможним, або існує реальна загроза втрати платоспроможності).

Наслідком кризового явища на підприємстві є його банкрутство.

На думку Терещенко О.О. банкрутство – пов’язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в

установлений для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [7].

На думку Коваленка Т. М. банкрутство це визнана господарським судом або об'явлена боржником неспроможність підприємства в повному обсязі задовольнити вимоги кредиторів по грошових зобов'язаннях і (або) виконати зобов'язання по сплаті обов'язкових платежів [6].

Аналіз фінансового стану підприємств здійснюється з метою покращення організації фінансів і підвищення ефективності їх використання. Зміст такого аналізу полягає у вивченні розміщення та використання засобів виробництва, платоспроможності підприємства, забезпеченості власними обіговими коштами, стану виробничих запасів, власних і запозичених джерел їхнього формування. Порядок проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника зображено на рис. 1.

Рис. 1. Схема проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника

При аналізі фінансової звітності потрібно враховувати, що базою ефективної роботи підприємства є постійне забезпечення ресурсами та ефективне їх використання, стійкий збут, ефективне розміщення фінансових засобів та інші аспекти виробництва.

Найбільш поширеними у сучасній фінансовій літературі багатофакторними моделями прогнозування банкрутства є моделі Альтмана, Спрінгейта, Лису, Тафлера та інших економістів, які, по суті, являють собою делі обробки вхідної інформаційної бази на основі розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства – об'єкта дослідження. Проте найбільшого поширення набула багатофакторна модель запропонована Альтманом (у різних літературних джерелах використовуються також назви: п'ятифакторна модель Альтмана, індекс Z, індекс кредитоспроможності, індекс Альтмана).

У якості додаткового (але досить суттєвого) критерію задовільного (незадовільного) фінансового стану виступає рівень організації бухгалтерського

обліку на підприємстві. Досвід показує, що у підприємств, діяльність яких характеризується низькою якістю облікової роботи, частіше виникають фінансові труднощі, саме через відсутність адекватної інформації в осіб, що приймають управлінські рішення.

Висновки. Виходячи з вищенаведеного слід зазначити, що в сучасних умовах господарювання в достатній мірі не опрацьований механізм прогнозування банкрутства та дослідження його економічної і правової сутності.

У науковій літературі описані різні типи моделей для проведення фінансового аналізу підприємства та виявлення кризових явищ. Практично всі автори у своїх дослідженнях віддають перевагу наступним: описативним, предикативним та нормативним моделям. Важливим інструментом діагностики стану сучасного підприємства є низка коефіцієнтів, що дає змогу охарактеризувати його рівень ліквідності, платоспроможності та результативності господарської діяльності. Така система коефіцієнтів дає змогу охопити наступні блоки інформації: аналіз ліквідності балансу та розрахунок загального показника ліквідності, показники платоспроможності, аналіз рентабельності та результативності роботи підприємства.

Література.

1. Баранік Н. М. Фінансовий механізм аграрного природокористування в Україні / Баранік Н. М. // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Фінанси і кредит. – 2007. - №1. – С. 344 – 346.

2. Білошкурський О. В. Особливості діагностики кризового стану підприємства / Білошкурський О. В. // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 3 (45). – С. 86-89.

3. Буряковський В. В. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Буряковський В.В., Кармазин В.Я., Каламбет С.В. / За ред. В.В. Буряковського. – Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – 246 с.

4. Вечірко І. О. Особливості проведення процедури санації в Україні / Вечірко І. О. // Актуальні проблеми економіки. – 2005. - №11. – С. 182.

5. Загородній А. Г. Фінансовий словник. / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. – 2-ге вид., випр. і доп. – Львів: Центр Європи, 2007. – 576 с.

6. Коваленко Т. М. Правові аспекти ліквідації недержавних сільськогосподарських підприємств у процесі їх реструктуризації / Коваленко Т. М. // Право України. – 2004. - №6. – С. 33-37.

7. Терещенко О. О. Санація підприємств у світлі нового законодавства про фінансову неспроможність / Терещенко О.О. // Економіка України. – 2000. - № 11. – С. 31-36.

УДК 334.7

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ЕФЕКТИВНОМУ РОЗВИТКУ АПК

Дядик Т.В., к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто основні тенденції інтеграції в АПК. Узагальнено теоретичні та організаційно-економічні засади розвитку інтеграційних формувань в контексті забезпечення ефективного функціонування АПК.

The main trends of integration in agriculture. Generalized theoretical, organizational and economic principles of integrative forces in the context of ensuring the effective functioning of agriculture.